

Izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne.

Uredništvo in upravništvo
»Zarje«
v Ljubljani,
Dalmatinova ulica števc. 3.

Sprejemajo se le frankirani dopisi. Rokopisi se ne vračajo.

ZARJA

Socialistično glasilo.

Posamezna številka stane 1 Din.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom 4 Din mesečno.
Za Nemčijo 5 Din., za drugo inozemstvo in Ameriko 6 Din.

Reklamacije so poštnine proste.

Oglasi po dogovoru.

Proletarci vseh dežel,
združite se!

V Ljubljani, v soboto 2. septembra 1922.

Ne demagogija, resno delo vodi k zmagi!

Vojaška konvencija.

Mala republika Avstrija se nahaja na robu gospodarskega propada. Katastrofa lahko nastane vsak trenutek, čim prispe beda do vrhunca in odreče zaupanje, ki nima nobene realne podlage več. Le čuden slučaj ali izredna pomoč, na katero ni mnogo računati, bi utegnila renovirati avstrijsko gospodarstvo. Vse to vedo sosednje države ter računajo z mogočimi posledicami gospodarskega poloma, ki se bo nedvomno izrazila v revoluciji ali pa meščanski vojni, kateri bo sledila zasedba po sosednih državah. To je bil, po vseh dogodkih sodeč, važen predmet konference v Marijanskih Laznih in v Pragi in ta položaj je nedvomno diktiral tudi vojaško konvencijo zlasti med Jugoslavijo in Čehoslovaško.

O tej vojaški konvenciji se je že mnogo pisalo in razpravljalo. V poročilih o zadnjem sestanku, na katerem se je sklepalo o konvenciji, so pa menda govorili tudi o gospodarskih vprašanjih. Toda javnosti poročajo le o vojaški konvenciji, jo povečujejo in slavé kot vesel dogodek, ki ima namen čuvati — mir.

Tako so sklepale države tudi že pred vojno razne vojaške konvencije, ki niso bile nič drugega kakor medsebojna moralna obveza, da morajo biti zaveznice od nog do glave oborožene. **To pomeni toliko kot, da morajo biti pripravljene na vojno.**

Povsem naravno in logično je, da imajo take konvencije neizbežljivo posledico, da se oborožujejo tudi druge sosednje države, proti katerim je naperjena taka vojaška konvencija za vzdrževanje miru.

S takimi konvencijami se forsira militarizem doma in v sosednjih državah, zbuja se med posameznimi državami ljubosumnje in bojazen, kar vodi do konkurence v oboroževanju, dasi je ves svet že zdavnaj prepričan, da je militarizem ruin

človeštva, kar pač najbolj potrjuje zadnja svetovna vojna.

Ce še pomislimo, da sta Jugoslavija in Čehoslovaška zaveznici one Francije, ki najbolj nasprotuje pametni sanaciji Evrope, najhujša sovražnica Rusije, potem tudi lahko sklepamo iz vsega tega, da se skriva za malo antanto, oziroma za vojnimi pripravami teh srednjeevropskih državice ona reakcionarna Francija, ki hoče zagospodovati v Evropi s tem, da naveže te državi ce nase ter jih odtuji daljnemu vzhodu, ki ima najlepšo gospodarsko bodočnost in brez katerega sodelovanja se Evropa gospodarsko sploh ne more nikdar dvigniti.

Pod bremenom militarizma so ječali narodi pred vojno in kakor vse kaže, bo to tudi v bodoče. Namesto zblizanja med narodi, namesto gospodarskega sporazuma med narodi, podpihuje stara reakcionarna Francija narode med seboj, meneč, da si s to taktiko ohrani gospodarsko in politično hegemonijo v Evropi.

Po našem mnenju je vse to velika samoprevara. Francoska politika je zastarela, je preživela. In kdor bo njo podpiral, z njo hodil, bo doživel razočaranje. Francija ima velik interes, da dobi plačane investicije in vojne dolgove; evropske države pa, ki hočejo podpirati francosko politiko v Evropi in proti Rusiji, nimajo tega interesa, ker jim Francija ne more danes ničesar več nuditi. Da bi pa male evropske države podpirale Francijo zaradi tega, da gospodarsko zavojuje Rusijo in srednjo Evropo, to bi bil gospodarski samomor srednje Evrope.

Boj proti militarizmu, ki je povzročil vso sedanjo gospodarsko mizerijo, je postal aktualen, ker nam preti prav oni sistem oboroževanja in eksploatacije narodnega imeja in blagostanja, kakršnega smo imeli pred vojno.

To pa ni napredek.

Quieta non movere ali ljubljansko občinsko vprašanje.

Kar je bilo je bilo; ne zbučajmo starih spominov, pravi »Slovenski Narod« v svojem članku o »Ljubljanskem občinskem vprašanju«, v katerem pripoveduje na dolgo in široko v samih praznih besedah, da je

treba Ljubljano gospodarsko dvigniti in v ta namen ustanoviti nekako gospodarsko stranko vseh tistih, ki so jim Ljubljana in Ljubljanci res pri srcu in ki hočejo pozitivno delati v občini.

Za nas v tem vprašanju ne more veljati reklo »quieta non movere«, ker nam prav minula preteklost dokazuje, da demokrati niso hoteli pozitivno delati. Ovirali so delo v občinskem svetu, dasi je večina delala in hotela delati pozitivno še več. Nasprotno se je zgodilo: iz maščevanja in iz bojazni, da bi prejšnji občinski svet kaj napravil, ste provocirali brez zakonitega razloga razpust ljubljanskega občinskega sveta.

To, kar sedaj poizkušate v Ljubljani, ste poizkušali vi in klerikaleci v Celju in v Mariboru z Nemci. Kolikor pa nam je znano, se ta manever ni nikjer posrečil, ker med politično zavednim narodom ne zbuja zaupanja danes taka demagogija znanih strankarjev.

Štirideset let so gospodovali demokrati v ljubljanskem občinskem svetu. V teh letih (v vojni ni šlo, a za časa Hribarjevega županovanja se je nekaj storilo) bi bili lahko kaj storili za občino, če ne bi bili zadovoljni samo s častjo, da so bili gospodarji Ljubljane. V svojem članku skuša »Sl. N.« bagatelizirati delovanje zadnjega občinskega sveta, **ne da bi navedel kaj konkretne**

ga, ne da bi povedal, kako naj se to ali ono izvede, dasi bi kot pozitivist to mora vedeti.

Slovenski Narod se moti, če misli, da mu bodo Ljubljanci sedli na take storaste limanice. Ljubljanski obč. svet so dali demokrati razpustiti sredi pozitivnega dela proti volji velike večine ljubljanskih volilcev v ogromno škodo ljubljanskega prebivalstva in občine.

Ako bi bila demokratska vlada podpirala občinski svet, bi danes imeli v Ljubljani živahno stavno delo, obrt in trgovina bi se lepo razvijali, ker bi bili že to jesen marsikaj pričeli delati, kar občina potrebuje, zlasti pa bi bili postavili finance občine na zdravejšo podlago, da ne bi bilo treba občini vedno berati pri davkoplačevalcih. Vse to so demokrati preprečili. Ljubljana potrebuje razmaha, ki je bil mogoč po načrtih prejšnjega občinskega sveta, ne pa fraz.

Pri bodočih volitvah bo odločevalo le vprašanje, ali zmaga volja za resno pozitivno delo, ali konservativizem, ki je ustvaril in vzdržuje sedanje neznosne razmere. Eno je pa gotovo: Socialnapredni program bo moral priti na prvo mesto.

Spletkar v svetovni gospodarski politiki.

Londonska konferenca ni izčistila evropskega položaja, kakor so nekateri političarji pričakovali, marveč je gospodarsko-politična situacija Evrope po londonski konferenci še bolj zamotana kakor je bila pred njo. Na dobro pogojeno evropsko politično njivo je na konferenci najbolj razumel, sejati nezadovoljstvo evropski gospodarsko-politični spletakar Poincaré. Vsekakor so pa treznejši politiki pričeli uvidevati, da je Poincaré nevaren človek, ki s svojim nacionalističnim šovinizmom, strastno piha v žrjavico na pogorišču, ki je ostala po svetovni vojni ter namerava iznova znetiti svetovni požar. To se je jasno pokazalo v Genovi, Haagu in sploh na vseh konferencah, kjer je bil navzoč.

Pred prvo francosko noto Nemčiji z dne 26. julija 1922 je veljal dolar 450 mark, pa se je dvignil na 800 mark. Po drugi francoski noti z dne 5. avgusta 1922 se je dvignil na 900 mark. In ko londonska konferenca ni uspela, se je dvignil na 1050 mark, danes pa velja že nad 2000 mark.

Zakaj pa je Francija tako resolutna?

Iz čisto gospodarskih kapitalističnih razlogov. Kdor je pred vojno potreboval denar, je šel v Francijo; tam je dobila Rusija 20 milijard posojila, ki danes o njem Francija ne ve, ali ga ji Rusi vrnejo ali ne; Francija je gradila orientsko železnico na Balkanu, fundirala Osmansko (turško) banko, investirala milijarde v Kini itd. Vojna pa je za Francijo ponesrečila, ker je odpadla Rusija in z Rusijo je tudi Francija večinoma izgubila vpliv na svoje interesne sfere. Prejšnje Rusije ni več, Turčije tudi ne, srednjeevropske države so pa popolnoma uničene. In dasi je bila Francija pred vojno bogata država, so danes njeni papirji brez znatnejše vrednosti, če Francija ne dobi eksploatacijske oblasti nad pokrajinami, kjer je investirala svoje imetje. Važno je tudi to, da je Amerika med vojno posodila veliki antanti 11 milijard dolarjev, od katerih pripada velik del na Francijo. V naših kronah znaša to ameriškansko posojilo 3700 milijard. Iz teh podat-

LISTEK.

F. E.:

(Dalje.)

Zgodovina socializma v Srbiji.

Ta mali gospodarski napredek dežele je moral tudi sam po sebi vzbuditi različna gospodarska in socialna vprašanja, ki se niso dala več rešiti na podlagi enostavnih in več kot primitivnih Karadžordževih in Miloševih odredb. Vkljub temu, da tedanja, v duhu romantike, liberalizma in nacionalizma vzgojena mlada generacija izobraženstva za taka vprašanja še ni imela nobenega smisla, je pa živel v Belgradu vendarle tih in skromen mož, ki je čutil nastopanje nove dobe in z njo združenih vprašanj, zlasti gospodarskih in socialnih, ki so nujno zahtevala razpravljanja in rešitve. Ta mož je bil — Živojin Žujović.

Živojin Žujović je bil rojen l. 1840. v selu Vračeviću v valjevskem okrožju. Ko je dovršil duhovno akademijo v Kijevu, je študiral še filozofijo v Petrogradu in Monakovem, a umrl je kot tajnik finančnega ministrstva l. 1870. v Belgradu. V javnosti se je pojavil Žujović šele v svojih mo-

ških letih in sicer z nekaterimi članki, ki jih je objavil v »Srbiji« (glasilu zedinjene srbske omladine), »Glasniku Srpskega Učenoga Društva« in »Letopisu Matice Srpske«. Vse to Žujovićevo književno delovanje je trajalo komaj 3—4 leta, a vendar je napisal v tej kratki dobi celo vrsto temeljnih razprav o nekaterih najvažnejših gospodarskih in socialnih vprašanjih in s tem ta vprašanja v Srbiji prvi načel. Iz njih je razvideti, da se je v inozemstvu precej seznanil z glavnimi predstavitelji starega utopističnega socializma, čeprav je bil sicer popolnoma samostojna pojava.

Eden prvih in najvažnejših spisov je oni »O mezdih«, kjer se naslanja bolj na pravno razmerje med delavcem in delodajalcem kot pa na ekonomsko. Povdaril je nepravilnost tedaj običajnih mezd in izjavil, da je delo osnova družabnega življenja. »Nagrade za delo ne more urediti nihče drugi kot delo samo«, zato zahteva tak družabni red, ki bo odpravil razdelitev naroda na hlapce in gospodarje in odpravil eksploatacijo delavnega ljudstva od strani privilegiranih delodajalcev. Ves spis kaže mučne vplive utopističnih socialističnih teoretikov, zato tudi ne upošteva individualnih sposobnosti, ki igrajo v družabni produkciji toliko vloge.

Drugi njegov veliki spis je »Vzporedni napredek svobode in dela«, ki je pa ostal žal fragment. Spis je imel za tedanje prilike v Srbiji pravcati revolucionarni značaj, kajti z njim se je postavil v odločno nasprotje s cerkvijo in izpovedal materialistični svetovni nazor, na katerega je tudi Marx vse preveč zidal. Pravi, da teži človek vedno po absolutni svobodi in pri tem celo vzklikne: »Idealno dovršen človek ne potrebuje družbe!« Potem preide na vprašanja praktične politike, glede na strašno reakcijo, ki je besnela tedaj v Srbiji, je moral biti seveda do skrajnosti previden. Vkljub temu, da se nam zde danes njegove zahteve več kot skromne, so bile za tedanje težke dobe vendarle naravnost revolucionarne, kajti pravno. Pravi, da je vladajoči »policijski sistem pahnil narod moralno nazaj« in da je »naše načelo največja svoboda, ki jo dopuščajo prilike.« Poleg svobode je zahteval dalje šolstvo in se zavzel za intenzivno kulturno dviganje ljudstva.

V naslednjih spisih je obravnaval »Obča načela za reformo davkov v današnji družbi«, kjer se je opiral predvsem na Proudhona. Izhaja iz načela, da je »davek nagrada državi za njene

kov je razvidno, da se nahaja francoski kapitalizem v veliki zadregi, ker mora plačevati sam dolgove, a zunaj investirani kapital se pa slabo obrestuje ali pa je sploh izgubljen. Poincaré bi zaraditega rad novo vojno, ker ga je velika antanta ogoljufala; z novo vojno pa meni, da bi si Francija pridobila vse to, kar želi in kar bi omogočilo rentabilnost v inozemstvu investiranega kapitala. Politika Francije gre za uničbo srednje Evrope, da bi sama gospodarsko in politično lažje triumfirala kot zmagovalka, eventualno tudi proti volji Anglije, Italije in Amerike, dasi je to zadnja, morada usodna kocka Francije.

Vrednost denarja rapidno pada iz razlogov te politike in kapitalističnih zakonov v vseh premaganih državah in od nikoder ni nobene rešitve. Občutimo to največ v naraščajoči draginji. S tem se pa tudi uničuje budžetno ravnotežje v vseh državah, v katerih valuta pada: praznijo se zaloge, za katere se seveda ne dobi nobenih nadomestnih vrednosti; ljudstvo ubožava; izpodkopa se državna avtoriteta, lakota grozi dan za dnem bolj.

Lahkomislecji porečejo, kaj nam mari, če pada nemška marka! Temu pa ni tako! Uničuje se s tem nemška industrija, ki je gospodarsko svetovnega pomena. Če pade ta, pade tudi srednje evropska kultura, ki je najtesneje spojena z njo, in to pomeni toliko, kakor da nas hoče francoski kapitalizem potisniti nazaj v srednji vek ter namesto umi-

rajočega fevdalizma upostaviti barantaško obogateli kapitalizem, pod katerim naj v bodoče ječi ubogo ljudstvo!

Evropska gospodarska kriza se ne da drugače rešiti, kakor v zmislu predloga umorjenega nemškega ministra Rathenau v Genovi, to je, potem sporazuma in zaupanja med narodi! In to je Poincaré s svojo egoistično kapitalistično politiko doslej preprečil.

Poincaré pa je tudi eden tistih ljudi, ki so sokrivi na izbruhu svetovne vojne. Dne 26. julija 1914 so se voditelji francoskih in nemških socialističnih strank nameravali sestati v Metz u ter se posvetovati, kako bi preprečili izbruh svetovne vojne. Nemški zastopniki so prišli na konferenco, dočim francoskih ni bilo, ker niso dobili potnega dovoljenja. In že takrat je intrigiral ta Poincaré! Tri dni potem je vojna izbruhnila.

Z vojno so se odprli pašniki svetovnega kapitalizma, na katerih se še danes pase in debeli ter z vsemi sredstvi brani, da ga ne bi kdo prepodil.

Mnogo upanja pa imamo na socialistične kongrese letos jeseni, ker imajo nalogo, da združijo proletarijat v eno fronto. Le združen proletarijat bo imel potrebno moč, da prepodi tiste, ki danes izsesavajo ljudstvo.

Jugoslovanskim državnikom pa polagamo na srce vprašanje: Ali se strinjajo s politiko svoje zaveznice?

Po rudarski stavki v trboveljskem revirju.

Danes teden ob pol dveh ponoči so se končala pogajanja med Trboveljsko premogokopno družbo in rudarji v Ljubljani pod predsedstvom namestnika Hribarja. Rudarji so podpisali zapisnik in sklenili, svetovati svojim tovarišem, da se vrnejo na delo. Že v nedeljo zjutraj in prve dni tedna so listi delali svoje pikre, zlobne pa tudi trápaste opazke k temu gibanju. Neplodno bi bilo, če bi jih ponavljali, zavračali ali se spuščali zaradi njih v polemiko.

Stavka rudarjev je trajala teden dni. Vzorna stavka je bila to in oblast je skrbela zanjo po očetovsko, ker je poslala v Trbovlje oddelek žandarmerije takoj ob izbruhu stavke, pozneje pa še oddelek vojaštva, da bi se rudarji ne pobili med seboj. Seveda te nevarnosti ni bilo ali, pogledati je le treba, če ni konj v tisti dolini, kjer vem, da ga ni.

Za nas je gotovo eno, da so namreč rudarji šli v boj za izboljšanje svoje eksistence. Če »Jutro« govori o Radičevcih, o prevratnih elementih in z zlobnim sarkazmom pripoveduje, da se je politični namen ponesrečil pri stavki, tedaj moramo le konstatirati, da ima poročevalec ali pa »Jutro« in njegova okolica interese na tem, da blati rudarje ter se veseli, da rudarji niso vsega dosegli, kar so zahtevali in pa, ker je bilo s tem prizanešeno njihovi mošnji. Ako bi to ne bilo resnično, je pa ta-

ko poročanje zloba perverzih možganov.

Listi izigravajo tudi vodstvo stavke. V tem oziru imamo samo tole pripomniti: Stavkali so rudarji, v boju so bili za svojo eksistenco. Sklepali so sami o stavki pa tudi o koncu stavke. V tej kritiki vidimo tisto malenkostnost, ki jo imamo pri nas tudi v politiki. Delavsko gibanje je pri nas še mlado. Če se napravi tupatam napaka, je to šola, da se pa stvar potem obrača, kakor da bi bile osebe prodajale delavstvo, če za to ni dokazov, ni nič drugega kakor zbujanje instinkta, ki je pri nas tako silno udomačen, da je osebnost — politika. To velja za vse stranke! Namesto, da bi razmotrivali o socialnih razmerah, o pogojih, pod kakšnimi se je boj vršil, zakaj je bil boj težak, na kaj je treba paziti v takih važnih mezdnihih bojih, pa polemizirajo o osebah, skušajo rudarje smešiti in jih zapeljati v nove osebne gonje proti tej ali oni osebi. Rudarjem ne bo pomagala ne ta ne ona oseba; rudarji morajo zaupati v svojo moč, v svojo solidarnost.

Uspeh rudarske stavke res ni tak, kakor bi ga bili rudarji radi in bi ga zaslužili. Toda mi vemo, da se v boju navadno ne doseže vse. Zvišale so se minimalne plače v štirih kategorijah na 92, 83, 70 in 57 kron. Vse prejšnje pridobitve ostanejo v veljavi. Akordne postavke se zvišajo za 30 odstotkov. V pogodbi je tudi določba, da se te plače revidirajo

lahko vsaki dve periodi, če se je draginja povečala ali zmanjšala za nad 5 odstotkov. S to določbo je potrjen že prejšnji sklep, da se mora ravnati plača po draginji, kar se dožene po posebni komisiji.

Rudarska stavka v trboveljskem revirju je zaenkrat zaključena. Rudarji so šli na delo po svojem lastnem sklepu in bedasto bi bilo, če bi široki javnosti pripovedovali, zakaj so sprejeli pogodbo, ki jim je bila po dolgotrajni razpravi predložena. Kdor je bil pri pogajanjih, je dobro čutil pritisk od vseh strani; da bi pa rudarji morali izžrpati prav sedaj vse svoje moči, tega ne bo rudarjem nihče dopovedal. Za to, kar so stori-

li so odgovorni sami in iz svojih tehtnih razlogov so tako ravnali kakor so.

S koncem te stavke niso končani mezdni boji. Mezdni boji še pridejo; pridejo še tudi drugi boji, ki jih bodo morali rudarji in ostalo delavstvo izbojevati. Na te boje se je treba pripravljati, pripravljati se pa morejo nanje najuspešneje rudarji in vse drugo delavstvo s tem, da okrepe svoje organizacije. Rudarji, storite eno močno razredno organizacijo! S tem bodo rudarji tudi najboljše zavezali svojim klevetnikom predolge obrekovalske jezike, ker bo prihajal njih — žep v nevarnost.

Kongres čebelarjev Jugoslavije.

Ob priliki II. Veleseljma v Ljubljani se bo vršil z bogatim dnevnim redom tudi kongres čebelarjev v Ljubljani.

O čebelarstvu sicer samo toliko razumem, da je med sladak in da je potica dobra, če mi jo žena o veliki noči speče. Če bo šlo pa naše gospodarstvo tako naprej, kakor gre sedaj, še te ne bo več.

Šalo na stran! Ob tej priliki bi rad nekaj drugega povedal, kar se tiče nas delavcev, oziroma industrije. Zadeva je važna, zato menim, da bi bilo prav, če bi se tudi strokovnjaki o njej razgovorili ob priliki kongresa.

Zadeva je naslednja: V Smartnem pri Litiji je nekaj posestnikov, ki goje čebele, ki pa niso čebelarji strokovnjaki, in radi tega jim čebele večkrat pomrjo. Kako temu odpomoči, da bi kmetje dobili za svojo nesposobnost kako odškodnino. To je prvi iztuhatal dekan Rihar. Namignil je kmetom, da čebele mrjo zaradi litijske topilnice. Iz te stvari je potem nastala tožba proti litijski topilnici.

Dekan Rihar je kmalu uvidel, da je napravil napako, pa je zaprl zatvornice svojega svetovanja ter pustil zadevo v miru.

Nato pa se je zavzel za stvar litijski sodnik Žigon, ki je na vsak način hotel priboriti kakim tridesetim čebelarjem v litijskem okraju odškodnino, ki naj bi jo plačala litijska topilnica. Pričela se je tožba, ki še sedaj traja; sicer je bila litijska

topilnica še enkrat obsojena, toda je proti obsodbi vložila priziv.

Poklicali so iz vseh vetrov strokovnjake, da podajo svoje mnenje. Večina teh strokovnjaških kapacitet, pa se je izjavila v prid litijski topilnici, tako, da je očitno, da bodo morali plačati stroške za tožbo kmetje. Ta dolgotrajna pravda utegne veljati okolo 150.000 kron.

Ne brigali bi se za to afero, če bi ne imeli težkih posledic, ki se tičejo delavstva in razvoja industrije.

Litijska topilnica je namreč hotela svoj obrat povečati; hotela je pričeti izdelovati svinčene cevi in druge svinčene fabrikate. Zvedeli pa smo, da je to opustila edino zaradi teh sitnosti, ki se ji naprtujejo. To je eno!

Smilijo se nam pa tudi posestniki v litijskem okraju, ki so se dali zapeljati ter bodo morali vrhutega plačati ogromne stroške nepotrebne tožbe.

Ob priliki čebelarskega kongresa bodo strokovnjaki govorili o negovanju čebel. Upamo, da bodo med drugim nevedne čebelarje tudi poučili o tem, kako nastane griza pri čebelah ter o drugih boleznih, zaradi katerih mrjo čebele, da se ne bodo dali več nahujskati od tistega, ki ima čas ali pa bi imel tak namen iz hudobije ali nevednosti. Razen tega je bila kopicca delavcev brez dela v sedanjem krutem času, ko je tako silna potreba producirati in zaslužiti.

POLITIČNI PREGLED.

Kompetenca — in dobra volja. Minister za socialno politiko je hotel prostovoljno posredovati v sporu med rudarji in Trboveljsko družbo. Tako pripoveduje »Jutro«. Posredoval pa ni, dasi je bila to njegova dolžnost, če ne bi bil predsednik večinskega konsorcija pri Trboveljski družbi. Dne 25. avgusta zopet pravi »Jutro«, da stavka rudarjev ne spada v kompetenco ministrstva za socialno politiko. Minister je jurist, v uredništvu »Jutra« imajo pa tudi juriste in filozofe, ki morajo vedeti, da rudarski in šumarski zakon govori o premogu, gozdih, hlohkih, gospodarstvu s tem blagom in v industriji, ni pa govora o socialnem po-

ložaju delavstva v teh poslih. Zaraditega je jasno, da spada vprašanje rudnikov in šum, blaga in pridelkov ter podjetnikov v kompetenco ministra za šume in rude, socialno vprašanje delavstva pa v kompetenco ministra za socialno politiko. Menimo vsaj, da minister za socialno politiko in »Jutro« vendar ne mislita, da je premog, drva, hlohki in rudarji eno in isto. Rudarski zakon se tiče rudarstva, kako se godi državljanom, ki so v rudarstvu zaposleni, to je pa skrb ministrstva za socialno politiko. Da ima ministrstvo za socialno politiko to nalogo, je tudi jasno iz tega, ker so temu ministrstvu podrejene vse socialnozavarovalne usta-

usluge državljanom.“ Dalje se je udeležil tudi važnega razpravljanja o vprašanju gradnje železnice, kjer pravi, da je treba zgraditi najprej ceste, katerih tedanja Srbija ni imela skoro nobenih in šele nato se lahko misli tudi na gradnjo železnice. Na vprašanje o zunanjih posojilih je odgovarjal, da „državo ne obogatujejo ne druge države in ne tuji kapitali, temveč lastna sila in modrost. Pogoje za napredek mora poiskati in najti država sama v sebi, sicer mora propasti.“

Par mesecev pred smrtjo je priredil Žujović tudi javno diskuzijo s tedanjim vodjo državne statistike Vlad. Jakšičem o značaju srbskega izvoza, v kateri je po glasovih tedanjih listov sijajno zmagal. Istočasno se je zavzemal tudi že za „zakon o radnjama“, ki je prodril potem šele davno po Žujovičevi smrti. Končno se je dotaknil tudi zunanje političnih vprašanj in zahteva od Madžarov „lojalno spoštovanje naših nacionalnih pravic in skupno delo na odcepljenju Madžarske od Avstrije.“ Glede Rusije je pa izjavil, da se morajo „naše simpatije približati le demokratični Rusiji.“ Jasno je, da se je moral izreči tudi za zedinjenje vseh srbskih pokrajin v eno državo.

To je v kratkem delo in mišljenje Ž. Žujovića, „prvega socialističnega med Srbi,“ kakor ga je nazval nekoč Svetozar Marković. Ta trditev je sicer precej pretirana, ker Žujović najbrže niti ni poznal podrobnejše tedanjega znanstvenega socializma in najbrže tudi ne tedaj že silnega socialističnega gibanja, vendar pa pomenja njegov nastop v Srbiji začetek nove dobe, kajti on je prvi pokazal v kulturno, politično in ekonomsko daleč zaostali deželici na velike socialne in gospodarske probleme, ki so postajali tudi za Srbijo vedno bolj aktualni. Ni sicer organiziral delavnega ljudstva in propagiral med njim svojih idej (razrednega boja in delavskih organizacij niti ne omenja ne nikjer), a odpiral je pot socialističnim naukom med tedanjim maloštevilnim izobraženstvom, ki je v boju z vladajočim despotizmom tako potrebovalo krepke in sveže idejne opore. Glede na to lahko nazivljamo Živojina Žujovića očeta srbskega socializma.

III.

Svetozar Marković.

Tistega leta, ko je umrl Ž. Žujović, se je vrnil izgubivši iz političnih razlogov vladno štipendijo.

v domovino eden največjih duhov srbskega realizma — Svetozar Marković in kmalu nato zbral okrog sebe ves mlajši naraščaj izobraženstva ter osnoval list „Radenik“ (1871—1872).

V Srbiji je vladal tedaj že tretje leto mladoletni Milan Obrenović in mesto njega so vladali trije regenti, ki so sklicali na pritisk javnosti leta 1869. v Kragujevac narodno skupščino in uredili novo srbsko ustavo, glasom katere je bila prenešana zakonodajna oblast z državnega sveta na skupščino. Mlada inteligenca se pa tudi s to ustavo ni zadovoljila, temveč je stopila v ostro opozicijo, hoteč priboriti narodni skupščini suvereno oblast.

L. 1872. je postal Milan polnoleten in prevzel sam vladno. Notranji in zunanji položaj Srbije se med tem še vedno ni izboljšal, obratno, dežela je živela v napetem razmerju z Ruslijo in z vsemi sosedi, s Turčijo se je pa l. 1876. zapletla celo v vojno, ki se je izšla zanjo neugodno. Šele v sanštfanskem miru (l. 1878.) je izbojevala Rusija tudi Srbom popolno državno neodvisnost ter razširila njene meje proti jugu, dočim je berlinski kongres preprečil vse srbske aspiracije na Bosno in Hercegovino.

Dalje.

nove, obrtno nadzorništvo, posredovanje dela itd. Kdor trdi kaj drugega, farba javnost. Stališče, ki smo ga zavzeli v zadnji številki v članku »Ali spada v njegovo kompetenco!« je torej docela utemeljeno.

Tudi dr. Kukovec za delovno stranko. Prejšnji teden je sklical v Maribor dr. Kukovec zborovanje, h kateremu je povabil vse stranke in jim pripovedoval, kako težko je delati ob sedanji razcepljenosti strank. Seveda je pri tem mislil na svojo stranko. Že pred volitvami je treba ustvariti tako delovno stranko, da bo mogoče potem za ljudstvo kaj napraviti. Dr. Kukovec ima prav, toda išče zase pristaše, ker vidi, da je demokratska politika zavožena. Drugo vprašanje pa je, če je to, kar želi dr. Kukovec, danes sploh mogoče pri meščanskih strankah. Mi smo odločno na stališču, da taka »koalicija« neimovitim slojem ne more koristiti in tudi Kukovec se o tem, kako in kaj bi rad, ni jasno izrazil. Vprašanje oblasti je hotel priporočati. Toda kolikor nam je dosedaj znano, so te oblastne uprave tako nesrečno nameravane, da se še konstituirati ne bodo mogle, kaj da bi se zborovale. V takih samoupravnih oblastih, ki nimajo garantiranih nobenih dohodkov, ki bi morale še le sklepati o velikih obremenitvah posameznih oblasti, resno delo ne bo mogoče in morajo že ob porodu postati karikatura samoupravne oblasti. Take oblasti so mogoče le tam, kjer oblast nima prav nobenega drugega dela, kakor šikanirati žandarmerijo s političnim komandantom, če pa še hoče izvesti potrebno upravo, organizacijo, se potrebuje uradništvo in denar.

Spor v demokratski stranki ni več gola fantazija. Vsak dan stopa vprašanje razcepitve demokratske stranke bolj v ospredje. Del demokratov se zavzema za revizijo ustave. Radikalci nameravajo v kratkem izvesti občinske volitve, da bodo videli, kako je z njihovo in demokratsko stranko. Radikalci upajo, da se pri bodočih skupščinskih volitvah, ki se bodo vršile prihodnje leto, okrepe.

Pravi mož na svojem mestu. Dr. Rybar je bil imenovan dne 26. avgusta kot pravomočni minister in poslanik v Bruxelesu. Službo ima nastopiti takoj, in sicer v zunanem ministrstvu kot predstojnik oddelka za izvrševanje mednarodnih pogodb. Ves čas po polomu Evrope je dr. Rybar laviral in taval v obupu, kaj bi storil, da bi vendar prišel na »lojtre«, končno jo je pa vendar pogruntal: Zatekel se je k narodnim socialcem, ki imajo nekaj ljudi za seboj, in tam se je postavil na čelo, češ, jim (demokratom) že pokažem, ali me bodo upoštevali ali ne? Predvsem zahtevam, da postanem kaj, advokatura je figa; tam je treba delati. Torej nekaj, da kaj postanem, da bom primerno plačan in spoštovan! Dr. Rybar si je zavihal rokave, napisal par dolgih člankov v »Jugoslavijo« in kranjski gospodje, ki sede okolo ministrske mize, so se prestrašili, ko so čitali vso njegovo modrost in so steknili glave in tako so sklepali: Mož je nevaren za nas, da nam ne bo škodoval, dajmo mu visoko šaržo, ampak daleč od nas mora iti. »Slov. Narod« pa piše dne 27. avgusta: Pravi mož na svojem mestu! In mi mu to potrdimo! Poznamo ga, da je socialiste kar cele hrustal, ter da ga je večkrat zaradi tega bolel zelodec. Narodnim socializmom pa čestitamo, da so se ga iznebili: tja v tisto družbo spada, kamor je šel.

Zadeva princa Jurija je rešena. Prejemal bo 360.000 frankov, če bo živel v inozemstvu, če doma, pa 1.200.000 dinarjev na leto.

Vlada in socialni demokrati v Avstriji. Avstrija se z vso naglico bliža gospodarskemu polomu. To uvidevajo danes že najbolj optimistični buržoazijci. Načrti in ustanovitve nove valutne banke, posojila, vse je brez pomena, ker je gospodarstvo tako zavoženo, da bi Avstrijo utegnili rešiti morda le še popolna izprememba gospodarske politike. Meščanski politiki se silno hudujejo

nad socialnimi demokrati, ker nočejo sodelovati v vladi. Socialni demokrati pa izjavljajo, da se prav dobro zavedajo, v kakšnem položaju se nahaja Avstrija, vedo, da preti najhujša katastrofa, vedo pa tudi, da je rešitev ob sedanji gospodarski politiki nemogoča. Socialno demokratska stranka ima v najhujši stiski najmanj povoda, da se vmešava v vlado, če ne bi šlo za to, da se obvaruje delavski razred pred gospodarskim uničenjem. Stranka bi pa vstopila v vlado le tedaj, če dobi garancije, da malo zaupa vladajoči stranki, da se gospodarska politika popolnoma izpremeni v zmislu socialističnih načel. Smešno bi bilo pričakovati, da pojde soc. dem. stranka v vlado, kjer bi morala delati zoper svoja načela. Naj imenujejo meščani to diktaturo ali teror, je pa le edini izhod. V gospodarski politiki zahtevajo socialisti za gospodarsko podlago angažiranje zasebnega in državnega imetja. To pa meščanskim strankam ne ugaja.

Polom Avstrije — politične komplikacije. V slučaju, da nastane v Avstriji polom, bodo sosednje države nedvomno zasedle Avstrijo. Italija se tega že boji. Iz pisave laških listov je razvidno, da bi v tem primeru Italija zahtevala — odškodnino. Kje in od koga? Morda tudi od Jugoslavije, če bi ta zasedla večje dele Avstrije.

Avstrija in Italija. Že dalje časa krožijo po časopisju vesti, da bi radi Avstrija in Italija napravili carinsko unijo. Avstrija bi morala to svojo ljubezen bogato plačati z gospodarskimi koncesijami. Avstrijski kancler prelat dr. Seipel je v Milaňu govoril o teh stvareh z italijanskim ministrom za zunanje stvari Schanzerjem. V tem vprašanju so pa jako različna mnenja. »Arbeiter Zeitung« pravi: Niti govora ne sme biti o tem, da bi kakorkoli zabarantali svojo gospodarsko in politično samostojnost Italiji. Par gospodov, naj bi o tem odločevalo, ki so sedaj slučajno ministri? O tem ima odločati v prvi vrsti parlament in potem narod sam. Nevarno zunanjo politiko gospoda Seipela je treba takoj dati pod strogo kontrolo. Beda, v katero nas je zavedla vlada, je že dovolj velika; da bi pa nas sedaj še politično prodala, to je, oropala politične svobode, pa ne gre. Ta vlada ima samo še eno nalogo: da takoj skliče parlament, ki naj sklepa, kakšno vlado hoče imeti namesto sedanje bankrotne. Vse obravnave, ki jih je vodil g. dr. Seipel v Berlinu, v Pragi in Milanu, so bile nepotrebno delo. Skliče naj se samo parlament.

Kongres parlamentarcev vseh držav. Na Dunaju se je sešel v delujo kongres parlamentarcev. Na kongres je prišlo 300 poslancev iz 24 evropskih parlamentov. Jugoslavija in Čehoslovaška nista zastopani na konferenci. Kongres se posvetuje o medsebojnih odnosih, zlasti gospodarskih, ki so sedaj po vojni silno aktualni, ki pa jih otežkoča velika valutna diferenca med premaganimi in zmagovalnimi deželami. Kongres ima popolnoma kapitalistični značaj. Nekateri mislijo, da se bo na tem kongresu govorilo tudi o narodnih manjšinah.

Nemška strokovna zveza je poslala mednarodni zvezi strokovnih organizacij apel, da se zavzame za Nemčijo, ki jo hoče velika antanta s svojimi zahtevami ugonobiti, pri čemer bi zlasti delavstvo prišlo v težek socialni položaj. Mednarodna zveza je poslala svoje delegate v Nemčijo, ki so se o položaju temeljito informirali. Že zadnjič smo čitali, da angleško delavstvo samo odločno zahteva obzira od strani antante. Če bi antanta kljub temu vztrajala na svojem stališču, bi strokovna internacionala pričela mednarodno akcijo, ki bi jo veliki nenasični kapital bridko občutili. Vprašanje je še v razpravi. Pa tudi velika antanta je že začela popuščati.

Moratorij za Nemčijo. Angleži začenjajo uvidevati, kako težke socialne posledice bi utegnile nastopiti v Nemčiji, ako bi se ne ugodilo zahtevi po moratoriju. Francija se bo

morala končno ukloniti pritisku Anglije, ker ne bo riskirala, da bi jo Anglija in Amerika izolirali.

Angleške skrbi. Pred enim tednom je prišel v London prejšnji kandidat za ameriškega predsednika Zedinjenih držav senator Cox, in je izrazil željo, da bi rad govoril z angleškim premier ministrom. Drugi dan je londonsko časopisje prineslo na uvodnem mestu članke, ki so vsebovali polno skrbi. Naslovi člankov so bili kakor: »Marka skoraj brez vrednosti«, »Evropa tekmuje za gospodarski polom«, »Če v Nemčiji nastane lakota, ne bo nikogar, ki bi mogel nemire vdušiti«, »Kaj bo nastalo z malimi na novo ustanovljenimi državami«, »Kaj bo z Angleško brezposelnostjo«, »Bankrot stoji pred vrati Evrope«. Tako

DNEVNE VESTI.

Ljubljansko krajevno politično organizacijo, katere glasilo je »Zarja«, je glavni odbor socialistične stranke Jugoslavije v Belgradu priznal kot strankino organizacijo. Sodruga in sodružice vabimo, da strankin davek in prispevke, katere so se prostovoljno zavezali plačevati, redno odrajtujejo. Organizacija pristopi k poštnemu čekovnemu prometu, kar bo plačevanje jako olajšalo. Kdor želi pristopiti, naj piše na upravo »Zarje« po pristopno izjavo. Sodruga in sodružice prosimo, da se pri vsaki priliki spominjajo tiskovnega sklada »Zarje« in agitacijskega sklada organizacije. Čim nam bo mogoče, bomo obliko lista povečali. Na delo!

Slovenski umetniki žive po večini v velikem pomanjkanju. Naročil imajo prav malo, pa še ta so slučajna. Sedaj se ponekod precej gradi. Večinoma zidajo denarni zavodi. Umestno bi bilo, če bi se pri novih zgradbah dalo zaslužiti tudi umetnikom vseh vrst. Če se pravi, da je Ljubljana prestolnica Slovenije, naj bo tudi prestolnica slovenske umetnosti. Motivov iz vojne in povojne dobe bi bilo dovolj. Stvarjajte torej spomenike slovenske kulture, za katere nam bodo zanamci gotovo hvaležni!

Draginja. O draginji se prav mnogo piše. Tisoče in tisoče razlogov se navaja, vendar je pa le en glavni vzrok, to je kapitalistično gospodarstvo. Zadnjič mi je nekdo rekel, da toliko različnih tolmačenj čita o vzrokih draginje, da nič več ne ve, kaj je pravi vzrok. Res se nam godi tako. Glavni vzrok je pa gospodarski sistem. Kapitalizem dela kakor ura, dokler to gre. Od njega je vse odvisno, ves svet. Izzema in izžema sam in vsi, ki mu služijo. Vojna doba, pa tudi predvojna, je posojala denar, vojna je zapravila bogastva. Danes pri nas ni bogastva, zato ni naš denar nič vreden in moramo z njim plačevati ogromne dolgove. Veliko moramo plačevati, ker hoče kapitalizem imeti od nas dobiček.

»Jutro« za uradnike. V sredo prinaša »Jutro« uvodnik, v katerem pripoveduje, kakšen uspeh so imele vladne protidraginjske akcije. Cene v Banatu padajo. »Jutro« pa pozabi povedati, da so v primeri z zvišanjem le neznatno padle ter da s tem še ni rečeno, da smo dobili vsaj prejšnje cene. Veletrgovci delajo vedno tako: najprej 20 odstotkov dražje, potem 5 odstotkov ceneje, potem zopet 15 odstotkov dražje, nato zopet 5 odstotkov ceneje. Tako polagoma naraščajo cene in gospodje pri »Jutru« govore o uspehih protidraginjske akcije. V članku se spomni tudi uradnikov, ter obžaluje, da se zakonodajni odbor skliče šele 15. septembra, priznava, da uradniška službena pragmatika ne bo odgovarjala draginjskim razmeram. Končno ogorčeno vzklika: Ali se poslanci res še ne zavedajo resnosti položaja? Priporoča, da naj skupščina vzame brez odloga uradniško službeno pragmatiko v pretres. — V vladi so gospodje »Jutrovcem«! Radovedni smo, zakaj ne store tega, kar priporočajo? Od lepih besed uradniki ne bodo ne siti ne debeli.

je pričelo angleško kapitalistično časopisje pisati. Kakor se vidi, je pričel tudi kapitaliste obhajati strah. Mi pa pravimo, le naj divja kapitalistična furja, gotovo se bo zaletela. Delavstvo nima ničesar izgubiti, ima samo pridobiti, namreč to, kar mu je kapitalizem umetnim potom pokradel.

Lenin. Novejša poročila zopet poročajo, da je Lenina zadela deloma kap. Poročila pravijo, da je popolno okrevanje tega moža nemogoče, ker bi se ob vsakem večjem naporu kap ponovila.

Turki so začeli ofenzivo proti Grkom v Mali Aziji ter so prodrli grško bojno črto. Turki so dobro oboroženi; najbrže imajo tihe prijatelje, ki jim dobavljajo vojno opremo.

Čeden službodavec. Človek bi ne verjel, da se v sredini Ljubljane najde dični kapitalist, ki se upa plačevati svoje uslužbence tako nizko, da znašajo njihovi mesečni prejemki komaj toliko, kolikor potroši človek v par dneh, ako skromno živi. Ta gospod je, veletrgovec, milijonar in bogve kaj še, A. Krišper. Naj navedemo samo suha dejstva, kako g. A. Krišper plačuje svoje uslužbence. G. Krišper ima uslužbenih do 50 delavk, med njimi tudi nekatere omožene in matere večih otrok. Delati morajo 8 ur naporno, rezati podplate, paketirati itd. Za to svoje delo dobivajo tedensko 300 K, reci tristo kron, torej mesečno 1200 K, s katerimi naj preživijo sebe in svoje otroke. Med temi uslužbenci so nekatere, ki delajo že 12 let pri omejenem gospodu. Te dobivajo velikodušno ne 300 K, ampak 350 K tedensko. Pač velika dobrosrčnost. Pretečeni teden so se te uboge pare upale prositi (ne zahtevati, ker zahteva bi bila upor in bi vse bile vržene na cesto) za povišanje plač. Po dolgem obotavljanju in milostnem uváževanju jim je g. Krišper, veletrgovec, milijonar itd., povišal plačo dnevno za reci in piši eno krono štirideset vinarjev. (Vidi se natančnost preudarka, gospod računa še vedno z vinarji.) No za protiuslugo je gospod A. Krišper, (imenujemo ga spet s polnim imenom, ker se nam zdi potrebno) naznanil, da bo kmalu uvedel 10 urni delavnik. — No, pa naj še kdo reče, da nismo v Ljubljani socialno čuteči ljudje — ne iz vzemsi gospode kapitaliste. Da, da, Kranjec je korajžen — to vemo vsi — in ljubljanski kapitalisti so tudi korajžni v teptanju in izsesavanju svojih podložnih. A vsaka sila itd. pravi narodni pregovor!

Občinske volitve v Ljubljani se bodo baje vršile dne 3. decembra. Res smo radovedni, če ne bo to pre zgodaj za tiste, ki se boje volitev?

»Jutro« vleče kapo na oči. Dve aferi sta »Jutru« sapo zaprli. Prva se tiče Trboveljske premogokopne družbe. To družbo so nacionalizirali tako, da nimajo večine, a so pri tem zaslužili debele milijone. Iz afere je razvidno, kdo je družbo nacionaliziral in kdo je zaslužil. Druga afera se tiče nacionalizacije Bambergove tiskarne v Ljubljani. Tudi v tej aferi prihajajo na dan stvari, podobne kakor pri Trboveljski družbi. Poročilo pravi, da so Bamberga prisilili, da je prodal tiskarno, ki se sedaj imenuje Delniška tiskarna, za en milijon kron, da si je bila vredna tri milijone. Poročila navajajo osebe, ki so pri kupčiji sodelovale, osebe, ki so v upravnem svetu, in deležnike. Moralno pomembno je tudi, da so neko tiskovino zaračunali državi za 17.000 dinarjev preveč, ne da bi bili ta znesek vpisali v knjige, pač pa so ga dali svojemu listu »Domovini«. Vrag naj kontrolira te vesti! Ali so resnične ali ne? Zdi se nam neverjetno, da bi ministri, višji uradniki in profesorji tako ravnali, kakor je opisano v teh poročilih. Na drugi strani pa je res zopet, da »Jutro« v teh primerih ne grozi z nobeno tožbo radi žaljenja časti, dejstev niti naravnost ne taji ali zanika, marveč jih izbegava z nejasnimi

opravičbami, kakor da tiskarna lahko da od »svojega dobička« denar komur hoče. Pač pa milo joče v uvodnem članku (Jutro, 25. avg.), da javnost želi miru in je ne interesira bankarski dvoboj ter opravičeno zahteva, naj se z internimi zadevami bank ne nadleguje. — To je priznanje, da so bančne zadeve take, da interesenti ne marajo, da bi se javnost bavila z njimi. Javnost pa zahteva nasprotno: na dan se z drugimi aferami, ker se mora ozračje sčistiti ter zmagati poštenost, četudi je pri kapitalizmu težko govoriti o njej.

Namen posvečuje sredstva. V Zarji od 29. julija t. l. smo priobčili poročilo o znanem shodu obrtnikov v restavraciji pri Novem svetu v Ljubljani, na katerem se je silno udarilo po upravah raznih socialno zavarovalnih zavodov v Sloveniji. Glavni govornik je bil neki Ogrič, zobni tehnik v Novem mestu, ki je v glavnem rabil iste šlagarje, kakor jih je prodajal tajnik JDS Majcen v Mariboru, Laškem in drugod. Shod je končno sklenil resolucijo z odločno denuncijantsko vsebino. Mi smo shod in prireditelje shoda po poročilu iz obrtniških krogov po za-služenju žigosali. Isto so storili, če se ne motimo, tudi nekateri drugi ljubljanski listi. Z ozirom na to poročilo nam je poslal g. Majcen popravek, ki je, kar se tiče slovnice in stilizacije, pravo skrupovalo, v katerem skuša ovreči nekatere naše trditve. Dolgoveznost popravka dokazuje, da g. Majcenu ni toliko za popravek kot tak, marveč je napravil popravke očitvidno nalašč tako dolg, češ, da se bodo bolj jezili. S tem je resnost popravka in njegovega avtorja dovolj karakterizirana. Če je g. Majcen tako v samega sebe zaljubljen, da ne vidi, kako nerodno nastopa, mu povemu mi, da je stvar, kateri je znabit hotel koristiti, več škodoval, nego hasnil. Smo daleč od tega, da bi koga smešili, to temnanj, ker vemo, da jih je mnogo tudi med demokrati obeh struj, ki jim Majcenove cigumigarije že predsedajo. Povemo odkrito, da prese-dajo tudi nam, ker se zavedamo, da je sedanja doba prerresna za prekljanje za oslovo senco. Popravek g. Majcena slove: »Na podlagi § 19 zakona z dne 15. oktobra 1868 drž. zak. št. 142 pozivljam, da priobčite z ozirom na navedbe v notici »Zarje« z dne 29. julija 1922 št. 9 stran 4 pod zaglavjem »Dnevne vesti« in naslovom »Namen posvečuje sredstva« — v zakonitem roku, na istem mestu in z enakimi črkami sledeči stvarni popravek: Ni res, da vodi tajnik JDS Franc Majcen po nalogu onih, ki ga plačujejo, hud boj zoper nekatere osebe pri bolniškem zavarovanju, marveč je res, da podpisani nisem dobil od onih, ki me plačujejo, za nikak boj zoper nobeno osebo pri bolniškem zavarovanju nikakih nalogov. Ni res, da sem hotel angažirati za svoje namene Zvezo slovenskih obrtnih zadrug, niti, da je predsednik Zveze, gosp. Engelbert Franchetti, dasi demokrat, nanj stavljeno insinucijo kot pošten človek odločno odklonil, marveč je res, da nisem podpisani hotel angažirati za svoje namene Zveze slovenskih

obrnih zadrug, da nisem predsedniku Zveze slovenskih obrtnih zadrug. g. Engelbertu Franchettiju stavil nobene moje insinucije in da g. Engelbert Franchetti ni nobene moje insinucije odklonil. Ni dalje res, da sta se po moji inicijativi ustanovili za Sent Vid nad Ljubljano in za Zgornjo Šiško obrtni zadrugi na podlagi SKS, ampak je res, da se niti v Št. Vidu nad Ljubljano niti v Zgornji Šiški ni ustanovila obrtna zadruga po moji inicijativi in tudi na njih podlago nisem imel in nimam vpliva. — Ljubljana, dne 12. avgusta 1922. — Fran Majcen, tajnik JDS sr. — Čitatelje opozarjamo na članek »Po čigavem nalogu dela?« v predzadnji številki Zarje. Sodba jim bo potem lahka.

»Balkan« in minister Pucelj. »Balkan« očita ministru Pucelju, da izvaja in tihotapi z nekaterimi prijatelji živino zlasti v Italijo ter da je angažiran pri večjih klavniceah. — To je nova afera. Radovedni smo, če se bo minister Pucelj opravičil. Očitki so težki, silno kompromitujoči. »Balkan« je glasilo radikalne stranke.

Dementi. Jugoslavija je poročala, da je okrajna bolniška blagajna v Ljubljani dobila od ministra za socialno politiko nalogo, da dr. Krajgerja odpusti iz službe. Po informacijah, ki smo jih dobili, blagajna ni dobila takega naloga.

Špitalska mizerija v Sloveniji. Minister za narodno zdravje Omerović je minule dni nadzoroval nekatere bolnišnice v Sloveniji. Po poročilih srbskih in hrvaških listov je nadzorovanje izpadlo za uprave posameznih bolnišnic skrajno neugodno. Glede ljubljanske javne bolnišnice nas zanima najbolj slaba prehrana bolnikov, ki jo omenjajo poročila. Da je prehrana bolnikov tretjega, to je onega razreda, ki ga polnita delavec in mali kmet, bila od nekdanj slaba in nezadostna, o tem ne more biti nobenega dvoma. Naši listi so že davno pisali o tem. Seveda zaman. Če pade krivda radi slabe prehrane baš na bivšega sanitetnega šefa dr. Krajgerja in na ravnatelj bolnišnice dr. Krajgerja, je pa drugo vprašanje. Je precej politike vmes.

Zdravstveno stanje mesta Ljubljane. Zdravstveni izkaz mesta Ljubljane v času od 20. do 26. t. m. izkazuje to-le statistiko: umrlo je 14 oseb, 10 domačinov in 4 tujei. Smrtni vzroki: življenska slabost 1, jetika 4, možganska kap 1, srčna hiba 2, drugi naravni smrtni vzroki 5. Med tem časom se je rodilo 27 otrok, med temi 8 mrtvorojeni. Naznanjene nalezljive bolezni: 1 slučaj škrlatice, 2 slučaja griže.

V Sarajevu prodajajo ameriško moko, ki je vkljub prevoznini in drugim, zlasti valutnim stroškom še vedno tri krone cenejša kakor domača.

Socialni vestnik.

Stavka ljubljanskih mizarjev v Ljubljani traja že peti teden in poteka povsem mirno brez vsakršnih incidentov. Delavstvo je solidarno bolj kakor je bilo početkom nje,

kar dokazuje dejstvo, da se je dobilo sila malo, da skoro nič stavkokazov in nezavednih izdajic. Da se vrši stavka tako mirno in tako vzorno, je pripisovati popolni demokratični upravi delavstva samega, ki bo ta boj do končne zmage tudi nadalje samo vodilo. Vsak posameznik se dobro zaveda, da, kar teži njega, teži tudi celokupno delavstvo in da si le v skupni fronti more izvojevati svoj boljši kosček kruha, ki ga mu v tako bogati domovini gospodje podjetniki ne privoščijo. Ako pogledaš v naše meščanske časopise, povsod čitaš, kako inozemsko časopisje piše o našem bogastvu ter o srečni Jugoslaviji. Vendarle je pa čudno, da kljub velikemu bogastvu, delavske vrste tako trpe na pomanjkanju najnujnejših življenskih potrebščin. Dozdeva se nam, da je naša usoda podobna oni primeri, ki opisuje srako z velikim plenom na drevesu, pod njo pa lisico, to je inozemsko časopisje, ki vabi in hvali srako na vse pretege, samo da dobi nje plen v svoje krepilje. In taka je tudi v inozemci onkraj meje, ki samo preže, kdaj nam takorekoč ukradejo zadnji kosček kruha izpred ust. Seveda našim gospodom državnikom je vseeno, kako se godi bednemu prebivalstvu, samo da so sami rejeni in hvaljeni, kajpak tudi bogati, in to vse na račun izstradanih delavskih mas. Kdo in kdaj nas bo rešil iz teh stisk, je vprašanje nas samih. Odgovor je lahek: kadar bomo združeni v eno skupino in znali pomesti z vsem, kar ne spada v človeško družbo, bomo rešeni tudi mi. Torej proletarijat na plan, na delo!

Trgovski nastavljeni v Ljubljani se nahajajo v mezdnem gibanju. Gremij trgovcev pa o zvišanju sramotno nizkih plač noče ničesar slišati; niti pogajati se ne mara z zastopniki organizacije, dasi je organizacija, ki vodi pokret, demokratska kakor gremij. Trgovskim uslužbencem povemo le to, da so delodajalci pač opravičeni, da tako ravna-jajo, ker uslužbenci zaradi svoje nepustljivosti drugega ne zaslužijo.

Glasovi naših prijateljev.

Vrhnika. V nedeljo, dne 27. tm. je imela Vrhniska podružnica »Svobode« v takozvanem Grogarjevem dolu veselico. Vsekakor pa moramo o tej veselici nekoliko več poročati, to pa, ker je bila to res veselica, to se pravi, veselil si se že, če si samo od vrha pogledal v ta krasni dol, ali bolje rečeno v to krasno idilično dolino, ki je kroginkrog obdana z gostimi smrekami in v tej z naravno krasoto obrobjeni dolini se je vršila

veselica. V prvi vrsti izrekamo g. Franu Tršarju najlepšo zahvalo, da je prepustil vrhniški podružnici »Svobode« ta prostor za veselico. Čast prijatelju »Svobode«, ki je s tem pokazal, kje naj se delavstvo zabava, namreč v lepi sveti naravi. Ne moremo pa prezreti obenem tudi, da izrečemo zahvalo sodr. Langofu, ki je bil aranžer te lepe prireditve. Čudili smo se samo, da na tej prireditvi ni bilo več ljubljanskih sodrugov, ker je tako lep izlet na Vrhniko. Na veselici so bili samo trije ljubljanski člani Svobode. (Op. ured.: Ta dan so imeli v Ljubljani tudi tiskarji koncert, pri katerem je sodeloval tamburaški zbor »Svobode«. Deloma je bila to ovira. Vsekakor je pa priporočati, da bi sodrugi med seboj obiskovali vsaj bližnje prireditve »Svobode«, ker se s tem spoznavamo in utrjamo solidar-nost.)

Mnenje. Vsak človek more imeti svoje mnenje. Mnenje je pa lahko različno od mnenj tudi drugih dobrih in poštenih ljudi. Absolutno pravo mnenje sploh ne eksistira. Vsako mnenje je, vsaj po mojem mnenju, relativno. Agent ali mešetar agitira za tistega trgovca, pri katerem je v službi neglede na to ali ima slabo blago ali ne. Takih agentov ne spoštujemo posebno, ker vedo hvalijo nekaj iz golega egoizma. Imamo pa tudi take ljudi, ki hvalijo in hvalisajo iz pokorščine, in slednjič imamo ljudi, ki nezavedno zagovarjajo mnenje, ki so ga jim drugi suflirali, ne da bi sami resno razmotrivali stvar. Vsa ta mnenja so relativna, z lastnostjo sebičnosti ali nevednosti. Absolutno pravo mnenje je torej nekaj, kar je za človeški razum neumljivo. Toda to je popolnoma krivo, če kdo trdi, ni treba listov, ni treba tratiti moči itd. Stvar je nekoliko drugačna. Pravo mnenje je, da je vsakdo dolžan, kdor se smatra za socialista, pomagati ideji v razvoju. Ako ni mogoče, da se to delo opravlja v enotni kovačnici, ako kdo uvidi, da nekateri smešijo socializem s svojim ravnanjem, je jasno, da mora prijeti za delo z resnobo samostojno ter gojiti svetovni nazor z druge strani. Tudi v propagandnem delu je treba medsebojne konkurence, idealizma, prepričanja, sicer okosteni in postane sektarstvo. Obrekovati ljudi, jim jemati poštenost, potem pa prodajati mnenje, da bi tudi ti morali tam delati, kjer ... To pa tudi ni pravo mnenje, če je tudi desetkrat moje.

Izdajatelj in odgovorni urednik dr. L. Perič. Lastnik Konzorcij »Zarje«. — Tiska tiskarna J. Blasnik na sl. v Ljubljani.

Gospodinje, ki kupujete **testenine, makarone** zahtevajte samo

PEKATETE

Testenine tudi same makarone iz staroznane tovarne **ŽNIDARŠIČ & VALENCIČ, Ilirska Bistrica.** Dobe se povsod. — **Zaloga Bunc in drug, Ljubljana, Celje, Maribor.** —

Najboljše in najvarnejše
naložite svoje prihranke v

Hranilnem oddelku

!! Delaj, zbiraj, množi in vlagaj !!

Konsumnega društva za Slovenijo, Ljubljana.

Obrestuje hranilne vloge po
vloge proti 1/2 l. odpovedi po

5 1/2 %
6 %

brez odbitka rentnega in in-validnega davka

Poštni predal št. 13.
Telef. Int. št. 178.

Pošt. ček. rač. št. 10.532.
Brzj. nasl. »Kodes« Ljubljana

Vloge se lahko vplačujejo osebno ali pa potom položnic v **centrali** v Ljubljani ali pa v **podružnicah**: Celje, Štore, Rogatec, Litija, Kamnik, Tržič, Radovljica, Borovnica, Gorje, Koroška Bela, Sava, Jesenice, Mojstrana, Kranjska gora, Ljubno, Pragersko, Ptuj, Maribor, Ribnica na Pohorju, Fala, Št. Lovrenc na Pohorju, Guštanj, Prevalje, Leše, Mežica, Črna I., Črna II.

Hranilni kapital K 5,000.000. Vlagajmo prihranke v lastno hranilnico!